

SŁOWO WSTĘPNE
DO 25. JUBILEUSZOWEGO TOMU
„ROCZNIKA CHEŁMSKIEGO”

*Jeśli chcesz siać na dni, siej kwiaty. Jeśli chcesz siać na lata, sadź drzewa.
Jeśli chcesz siać na wieczność, zasiewaj idee!*

Napoleon Hill (1883–1970)

Szanowni Państwo, Drodzy Czytelnicy,

oddając w Wasze ręce 25. jubileuszowy tom „Rocznika Chełmskiego” Redakcja odczuwa radość i dumę, że nasze chełmskie czasopismo zajmuje ważną pozycję wśród innych tego typu polskich wydawnictw, a zarazem integruje środowisko badaczy historii i przyrody Chełma oraz szeroko rozumianej ziemi chełmskiej. Idea powstania „Rocznika Chełmskiego” zrodziła się jeszcze w latach dziewięćdziesiątych XX wieku w kręgu osób zainteresowanych badaniami nad przeszłością Chełmszczyzny, pracowników Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Chełmie (obecnie ChBP), członków Zarządu Okręgu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Chełmie oraz Polskiego Towarzystwa Historycznego – Oddział w Chełmie, których inicjatywę wsparł wojewoda chełmski Marian Cichosz i dyrektor Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki UW w Chełmie Lech Radwański. Stopniowo w wydawanie kolejnych tomów włączyły się inne instytucje: Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, Chełmskie Stowarzyszenie Techniczne im. Ewarysta Stobnickiego, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie oraz Muzeum Ziemi Chełmskiej im. Wiktora Ambroziewicza w Chełmie. Już pierwszy numer rocznika, który ukazał się w 1995 roku, odniósł tak wielki sukces, że jego wydawcy i czytelnicy zaczęli poważnie zastanawiać się nad utworzeniem stowarzyszenia, które integrowałoby wszystkich zainteresowanych przeszłością naszej małej ojczyzny, a zarazem wspierało proces wydawniczy kolejnych tomów. W ten właśnie sposób w 2004 roku zostało powołane do życia Stowarzyszenie Rocznik Chełmski,

które oprócz „Rocznika” wydaje też monografie historyczne w serii Biblioteka Rocznika Chełmskiego i Źródła do dziejów Chełma. Prowadzi także działalność naukową i popularyzatorską, niejednokrotnie swymi zainteresowaniami wykraczając poza umownie przyjęty obszar ziemi chełmskiej w jej historycznych granicach. W ciągu dwudziestu sześciu lat, jakie upłynęły od chwili wydania pierwszego tomu, tylko na krótki czas w latach 2004–2005 zawieszono wydawanie „Rocznika”. W tym czasie też wielokrotnie zmieniała się jego struktura i zawartość. Do wydawanych w początkowych tomach czterech działów (Artykuły, Materiały, Recenzje, Kronika) przez lata dołączane były następne: Człowiek i Środowisko, W kręgu literatury, *Pro memoria*, Życie naukowe, Kronika, Z zagranicy i najsmutniejszy – Z żałobnej karty. W efekcie powstało dzieło złożone z tysięcy stron, w którym wyniki swych badań naukowych, regionalnych i osobistych przedstawiło kilkuset autorów tekstów o różnym charakterze. W przeciągu krótkiego czasu „Rocznik Chełmski” stał się pierwszym, a zarazem najważniejszym czasopismem naukowym w dziejach czasopiśmiennictwa chełmskiego i jest najdłużej wydawanym almanachem naukowym w Chełmie.

Tak wielkie przedsięwzięcie, jakim jest „Rocznik Chełmski”, nie mogłoby zaistnieć i odnieść sukcesu bez patronatu i subwencji finansowej zarówno instytucji, jak i osób prywatnych. Warto podkreślić, że od samego początku wydanie „Rocznika” wspierały i nadal wspierają władze państwowe, samorządowe oraz spółki miejskie: w latach 1995–1998 wojewoda chełmski, prezydent miasta Chełma, Urząd Gminy w Siedliszczu, Urząd Marszałkowski w Lublinie, Starostwo Powiatowe w Chełmie, wojewoda lubelski, Urząd Gminy w Żmudzi, Urząd Gminy w Rudzie-Hucie, Urząd Gminy w Wojsławicach oraz Urząd Gminy w Wierzbicy, a także MPGK, MPRD, PUM, MOSiR, MPEC i MPGO. Nie bez znaczenia pozostaje także wkład w to dzieło przedsiębiorstw, firm i osób prywatnych: ZOMARu S.A., PZU, Zakładu Energetycznego, Meblotapu sp. z o.o., Banku Spółdzielczego, Midex-Tyres Group Sp. z o.o. oraz senatora RP, prof. Józefa Zająca, Edwarda Hołuba, Lucjana Jagiełło, Czesława Zwolaka, Ireny Smulkowskiej, Zygmunta Gardzińskiego, Ryszarda Kosteckiego, Justyny i Grzegorza Gardzińskich, Grażyny Biernackiej, Grzegorza Raniewicza, Stanisława Adamiaka i wielu innych, wspierających ludzi. Trudno w tak krótkim tekście wymienić wszystkich hojnych ofiarodawców. Przepraszam, że tego nie czynię w tym miejscu, ale zapewniam, że nasi wspaniali darczyńcy pozostają w życzliwej pamięci Redakcji i czytelników.

Ten ogromny, nieomal trzydziestoletni wysiłek naukowy i wydawniczy nie przyniósłby tak spektakularnych rezultatów, gdyby nie starania i poświęcenie wielu osób skupionych wokół jego idei. Niech mi wolno będzie wymienić w pierwszej kolejności tych, którzy spoczywają w pokoju, ale ich duch jest i będzie zawsze obecny wśród

nas. Swój niewątpliwy sukces „Rocznik Chełmski” zawdzięcza takim osobistościom, jak: prof. Tadeusz Radzik (zm. 2009) – pierwszy redaktor naczelny (t. 1–12), dr Witold Sulimierski (zm. 2018) – twórca i pierwszy prezes Stowarzyszenia Rocznik Chełmski, pomysłodawca „Rocznika Chełmskiego” i wieloletni członek Komitetu Redakcyjnego, Stanisław Błaszczuk (zm. 2017) – w latach 1994–2000 prezes Oddziału PTH w Chełmie, współzałożyciel i wieloletni członek Komitetu Redakcyjnego, dr Adam Andrzej Witusik (zm. 2007) – członek Komitetu Redakcyjnego, prof. Jan Ziólek (zm. 2009) – członek Komitetu Redakcyjnego, oraz prof. Albin Koprucki (zm. 2015) – członek Komitetu Redakcyjnego. W tym dziele od samego początku wspierają „Rocznik Chełmski”: prof. Jan Lewandowski – członek Komitetu Redakcyjnego (t. 1–3, 7–25) oraz Roman Małek – członek Komitetu Redakcyjnego (t. 1–3, 6–25), a zarazem sekretarz redakcji (t. 1–3, 6–16). Nie uda mi się w tym miejscu przedstawić personaliów wszystkich kilkudziesięciu osób, które przez te lata tworzyły i wspierały „Rocznik”, niemniej jednak na imienne wymienienie zasługują w szczególności: prof. Emil Horoch – redaktor naczelny (t. 13–24), dr Andrzej Rybak – prezes Zarządu Stowarzyszenia Rocznik Chełmski, członek Komitetu Redakcyjnego (t. 14–25), redaktor tematyczny (t. 18–25), dr Paweł Kiernikowski – członek Komitetu Redakcyjnego (t. 10–25), sekretarz Stowarzyszenia Rocznik Chełmski, Zygmunt Gardziński – wiceprezes Stowarzyszenia Rocznik Chełmski, oraz od 2018 roku członkowie Komitetu Redakcyjnego z zagranicy – prof. Beata Akimjakowa z Instytutu Juraja Páleša w Lewoczy (Słowacja), prof. Witalij Telwak z Drohobyckiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego im. Iwana Franki (Ukraina) i prof. dr hab. Tadeusz Jaceniuk z Uniwersytetu Narodowego im. Jurija Fedkowycza w Czerniowcach (Ukraina). To zwłaszcza kontakty Stowarzyszenia z Uniwersytetem w Czerniowcach wnoszą wiele dobrego we współpracę międzynarodową i upowszechnianie wyników badań polskich i ukraińskich autorów tekstów. Dzięki tak ogromnemu wysiłkowi, połączonemu z osobistym zaangażowaniem rodzimych i zagranicznych badaczy – śmiem twierdzić – możemy cieszyć się wydawnictwem, które może konkurować i czyni to z powodzeniem z najlepszymi czasopismami w Polsce.

Podjmując się zaszczytnej i ważnej funkcji redaktora naczelnego „Rocznika Chełmskiego”, odczuwam głęboką satysfakcję z faktu, że przez ponad dwadzieścia lat jako członek Stowarzyszenia, Komitetu Redakcyjnego i autor artykułów i recenzji miałem okazję uczestniczyć w budowaniu marki naszego periodyku. Poznałem też wiele wspaniałych osób, wymienionych i niewymienionych przeze mnie w tym tekście. To właśnie tym animatorom nauki i kultury należą się podziękowania za ich wkład i bezinteresowne zaangażowanie własnych sił i czasu. W imieniu władz Stowarzyszenia, Redakcji i czytelników dziękuję przede wszystkim prof. Emilowi Horochowi, który w latach 2009–2021 był redaktorem naczelnym „Rocznika”. Ufam, że dalej

będzie nas wspierał, pozostając członkiem Komitetu Redakcyjnego. Podziękowania połączone z wdzięcznością kieruję też do wszystkich, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do powstania i funkcjonowania „Rocznika” w środowisku naukowym: przedstawiciele władz państwowych i samorządowych, przedsiębiorstw i firm, wreszcie osób prywatnych. Osobne podziękowania za wkład wniesiony w wydanie każdego tomu należą się również Zarządowi Stowarzyszenia Rocznik Chełmski, Paniom i Panom: Andrzejowi Rybakowi, Małgorzacie Chmielewskiej, Zygmuntowi Gardzińskiemu, Pawłowi Kiernikowskiemu, Elizie Kalisz, Robertowi Chełmickiemu, Michałowi Gołosiowi i Romanowi Małkowi. Wreszcie dziękuję wszystkim czytelnikom, którzy kupują i czytają „Rocznik”, wspierając w ten sposób jego wydawanie.

Przed nami czas wyężonej pracy. Pragnę zapewnić wszystkich, że zarówno Wydawca, jak i Redakcja dokładają starań, by „Rocznik” stał się wiodącym czasopismem naukowym Chełmszczyzny. Już dziś możemy pochwalić się pierwszymi sukcesami. 1 grudnia 2021 roku Minister Edukacji i Nauki wpisał „Rocznik Chełmski” na punktowaną listę czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych. Tym samym zostaliśmy włączeni do elitarnego grona polskich czasopism naukowych. Będziemy starać się także, by „Rocznik” był indeksowany w zagranicznych bazach czasopism naukowych, na co pozwala nam jego ponadregionalny i międzynarodowy charakter. Z tego właśnie względu bardzo liczymy na życzliwe wsparcie wszystkich ludzi dobrej woli „zarażonych” ideą „Rocznika Chełmskiego”.

DR HAB. ROBERT KOZYRSKI, PROF. KUL
REDAKTOR NACZELNY „ROCZNIKA CHEŁMSKIEGO”